

ONTWERP/VOORSTEL VAN WET

houdende maatregelen ter bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie” of SLAPP’s)

Samenvatting

Dit ontwerp/voorstel van wet strekt tot omzetting van de anti-SLAPP richtlijn van de Europese Unie (hierna: Richtlijn).¹ Het bevat ook een aantal bijkomende maatregelen ter uitvoering van recente Aanbevelingen van zowel de Europese Commissie van de Europese Unie als het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

Memorie van toelichting/Toelichting

ALGEMENE TOELICHTING

Inleiding

SLAPP staat voor *Strategic Lawsuit Against Public Participation* en duidt op misbruik van rechtsprocedure om ‘waakhonden’ (journalisten, academici, ngo’s, mensenrechtenverdedigers, milieuorganisaties, burgerinitiatieven, ...) te intimideren of het zwijgen op te leggen. Het gaat om een onrustwekkend fenomeen vermits het doel van de ‘slapper’ erin bestaat het publieke debat in de kiem te smoren, via het misbruiken van het justitieapparaat. Dat fenomeen moet worden bestreden: als lidstaat van de Raad van Europa heeft België de verplichting om te zorgen voor een veilig en gunstig klimaat voor deelname aan het publieke debat door iedereen, zonder angst.²

Het gaat meestal om (het dreigen met) civiele rechtszaken die worden aangespannen door kapitaalkrachtige of invloedrijke individuen of bedrijven, waarbij wordt aangevoerd dat een publicatie (van om het even welk aard: artikel, brochure, audiovisueel programma, publicatie op sociale media of op een website, enz.) foutieve of lasterlijke inhoud bevat. Ofwel wordt dan via de rechtbank gevorderd om die inhoud te doen verwijderen of aan te passen, ofwel (en soms in combinatie) wordt een (forse) schadevergoeding gevorderd wegens reputatieschade of schade aan vermogensrechtelijke belangen. Soms gaat het ook om (het dreigen met) een klacht met burgerlijke partijstelling of een rechtstreekse dagvaarding voor de strafrechtbank, bijvoorbeeld wegens laster of eerroof, belaging of inbreuk op de wetgeving op de verwerking van persoonsgegevens. Dergelijke acties zijn vaak bedoeld om kritische (onderzoeks)journalistiek, campagnes van ngo’s of burgerinitiatieven, of burgers te intimideren. Voor de eisers in dit soort zaken gaat het niet noodzakelijk om het winnen van de rechtszaak, maar willen ze vooral hun critici via deze SLAPP’s afschrikken door het vooruitzicht van hoge juridische kosten, aanslepende rechtsprocedures en/of het risico van veroordeling tot een forse schadevergoeding. In sommige gevallen volstaat de dreiging om zo’n rechtszaak aan te spannen, bijvoorbeeld via een brief van een advocatenkantoor, om het gewenste effect te bereiken. Niet enkel in verschillende Europese landen, maar ook in België is een toename vastgesteld van SLAPP’s.³

---

¹ Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 ‘betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”)

² Recommendation CM/Rec(2024)2 of the Committee of Ministers (van 5 april 2024) ‘to member States on countering the use of strategic lawsuits against public participation (SLAPPs)’ (hierna: Recommendation), overweging 4. Zie ook de rechtspraak van het EHRM: “In particular, the positive obligations under Article 10 of the Convention require States to create a favourable environment for participation in public debate by all the persons concerned, enabling them to express their opinions and ideas without fear” (EHRM 29 januari 2015, *Uzeyir Jafarov v. Azerbaijan*, nr. [54204/08](#), § 68 en EHRM 14 september 2010, *Dink v. Turkey*, nrs. [2668/07](#), [6102/08](#), [30079/08](#), [7072/09](#) en [7124/09](#), § 137).

Om het fenomeen SLAPP te bestrijden, zijn op het internationale plan een aantal initiatieven genomen. In de eerste plaats gaat het om de anti-SLAPP-richtlijn van de Europese Unie: Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 ‘betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”)', en ook om Aanbevelingen van de Europese Commissie van de Europese Unie en het Comité van Ministers van de Raad van Europa:

– Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie van 27 april 2022 ‘over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”)' (hierna: Aanbeveling);

– Recommendation CM/Rec(2024)2 of the Committee of Ministers (van 5 april 2024) ‘to member States on countering the use of strategic lawsuits against public participation (SLAPPs)’.

Dit ontwerp/voorstel van wet beoogt in de eerste plaats de Richtlijn om te zetten, en heeft ook oog voor de Aanbevelingen van de Raad van Europa en de Europese Commissie, die een breder toepassingsgebied en draagwijdte hebben dan de Richtlijn.

Situering van de Richtlijn

De Richtlijn heeft tot doel hindernissen weg te nemen voor de goede werking van burgerrechtelijke procedures en tegelijkertijd bescherming te bieden aan natuurlijke personen en rechtspersonen die betrokken zijn bij publieke participatie in zaken van algemeen belang, waaronder journalisten, uitgevers, mediaorganisaties, klokkenluiders en mensenrechtenverdedigers, alsook maatschappelijke organisaties, ngo's, vakbonden, kunstenaars, onderzoekers en wetenschappers, tegen gerechtelijke procedures die tegen hen aanhangig worden gemaakt om hen te weerhouden van publieke participatie (Richtlijn, overweging 6).

De Richtlijn voorziet in verschillende waarborgen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of bij (al of niet misbruik van) gerechtelijke procedures die aanhangig worden gemaakt tegen natuurlijke personen en rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie (Richtlijn, artikel 1).

Ten eerste moet ervoor gezorgd worden dat een rechter waarbij een **gerechtelijke procedure tegen natuurlijke personen of rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie** aanhangig wordt gemaakt, kan toestaan dat verenigingen, organisaties, vakbonden en andere entiteiten die, overeenkomstig de in hun nationaal recht vastgelegde criteria, een rechtmatig belang hebben bij de bescherming of bevordering van de rechten van bij publieke participatie betrokken personen, de verweerder, met diens toestemming, kunnen ondersteunen, of informatie kunnen verstrekken in die gerechtelijke procedures overeenkomstig nationaal recht (Richtlijn, artikel 9). Tegelijk moet de rechter waarbij een gerechtelijke procedure tegen natuurlijke personen of rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie aanhangig wordt gemaakt, de mogelijkheid hebben om de eiser, onverminderd het recht op toegang tot de rechter, te verplichten om zekerheid te stellen voor de geschatte proceskosten, die kunnen bestaan uit de door de verweerder gemaakte kosten voor vertegenwoordiging in rechte en schadevergoedingen (Richtlijn, artikel 10). Verzoeken om zekerheidsstelling moeten in een versnelde procedure behandeld worden (Richtlijn, artikel 7, lid 1). De (enige) voorwaarde voor deze twee waarborgen, nl. ondersteuning door derden en zekerheidsstelling, is dat het een procedure betreft wegens de betrokkenheid van de verwerende partijen bij publieke participatie.

Ten tweede: **kennelijk ongegronde vorderingen tegen publieke participatie** moeten vroegtijdig afgewezen kunnen worden (Richtlijn, hoofdstuk III). De verweerder kan daartoe een verzoek indienen, en de bewijslast voor de gegrondheid van de vordering berust vervolgens bij de eiser die de vordering heeft ingesteld. Het komt de eiser toe om de vordering te onderbouwen opdat de rechter kan beoordelen of deze al dan niet kennelijk ongegrond is. De beslissing waarbij een vordering vroegtijdig wordt afgewezen moet een beslissing ten gronde zijn die wordt genomen nadat er

---

³ Zie vooral de rapportering door CASE, de *Coalition Against SLAPPs in Europe* (zie <https://www.the-case.eu/resources/how-slapps-increasingly-threaten-democracy-in-europe-new-case-report/> en <https://www.the-case.eu/latest/number-of-slapps-in-europe-continues-to-rise/>), de recente jaarverslagen van het *Safety of Journalists Platform* bij de Raad van Europa (zie <https://fom.coe.int/en/rapports> en <https://fom.coe.int/en/recherche:motCle=SLAPP>) en voor wat België betreft www.slapp.be.

passend onderzoek is gedaan. Verzoeken om vroegtijdige afwijzing van kennelijk ongegronde vorderingen moeten in een versnelde procedure behandeld worden (Richtlijn, artikel 7, lid 1).

Ten derde: bij vastgesteld **misbruik van procesrecht** dient in een aantal sanctiemogelijkheden en beschermingsmaatregelen te worden voorzien, namelijk de veroordeling van eiser in de kosten (Richtlijn, artikel 14) en doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties of andere even doeltreffende passende maatregelen zoals schadevergoeding (Richtlijn, artikel 15). Een bijzondere bescherming bestaat erin dat de lidstaten er voor moeten zorgen dat, in geval van misbruik van procesrecht gericht tegen publieke participatie, aanhangig gemaakt door een buiten de Unie wonende of gevestigde eiser bij een rechter in een derde land tegen een in een lidstaat wonende natuurlijke persoon of gevestigde rechtspersoon, die persoon voor de rechters van zijn of haar woon- of vestigingsplaats vergoeding kan vorderen voor de schade en de kosten die in verband met de procedure voor de rechter van het derde land zijn geleden (Richtlijn, artikel 17).

Ten vierde moeten de lidstaten er ook voor zorgen dat de **erkenning en tenuitvoerlegging van in derde landen gegeven beslissingen in een gerechtelijke procedure tegen publieke participatie** door een in een lidstaat wonende natuurlijke persoon of gevestigde rechtspersoon wordt geweigerd indien naar het recht van de lidstaat waarin om een dergelijke erkenning of tenuitvoerlegging wordt verzocht, die vordering als **kennelijk ongegrond of die procedure als misbruik van procesrecht** wordt aangemerkt (Richtlijn, artikel 16).

De Richtlijn beoogt een minimum-harmonisatie binnen de Unie (Richtlijn, overweging 21) en laat ruimte voor gunstigere bepalingen om bij publieke participatie betrokken personen te beschermen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht, met inbegrip van nationale bepalingen die voorzien in doeltreffendere procedurele waarborgen met betrekking tot het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie (Richtlijn, artikel 3, lid 1).

Voor de omzetting van de Richtlijn beschikken de lidstaten tot 7 mei 2026 (Richtlijn, artikel 22, lid 1).

Toepassingsgebied van het voorstel/ontwerp van wet

Anders dan de Richtlijn, wordt de voorgestelde regeling niet beperkt tot de zaken met een grensoverschrijdend karakter. Weliswaar verplicht de richtlijn – in lijn met de bevoegdheid van de Europese Unie – slechts tot het nemen van maatregelen tegen SLAPP's indien zij een grensoverschrijdend karakter hebben, maar de bescherming beperken tot dergelijke zaken zou resulteren in een verschil in behandeling die moeilijk te verantwoorden is. Neem het voorbeeld van een samenwerking voor een Belgische krant tussen een Belgische en een alhier wonende Nederlandse journalist over een Belgisch thema dat aanleiding geeft tot een dagvaarding voor een Belgische rechtbank, waarbij de waarborgen geboden door de Richtlijn niet zouden gelden, terwijl dat wel het geval zou zijn als het om een grensoverschrijdende samenwerking zou gaan, bijvoorbeeld omdat het om een Belgisch-Nederlands thema gaat, omdat zowel een Nederlandse als een Belgische krant het artikel publiceren of omdat de Nederlandse journalist in Nederland woont. De Europese Commissie dringt er overigens op aan om ook voor binnenlandse rechtszaken in soortgelijke waarborgen te voorzien (Aanbeveling, richtsnoer 4). Het beperken van het toepassingsgebied van de wet tot enkel zaken met een grensoverschrijdend karakter zou er overigens toe leiden dat de wet in de praktijk nauwelijks impact zou hebben: onderzoek toont aan dat ruim 90% van de SLAPP-zaken geen grensoverschrijdend karakter hebben, maar zich in al hun relevante aspecten situeren binnen één jurisdictie.⁴ Enkel door een ruim toepassingsgebied kan de wet ertoe bijdragen het fenomeen SLAPP effectief te bestrijden.

Anders dan de Richtlijn die zich louter op civiele zaken richt, bevat de voorgestelde regeling daarenboven maatregelen inzake strafprocedures. Ook door middel van een rechtstreekse dagvaarding voor de strafrechter of een klacht met burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter is het immers mogelijk om SLAPP's te initiëren. Naast het effectief initiëren van misbruik van procesrecht via strafprocedures blijkt ook het dreigen met strafprocedures (bijvoorbeeld wegens laster, eerroof, belediging of belaging) een intimiderend of verkillend effect (*chilling effect*) te hebben op vormen van publieke participatie, zoals o.a. gerapporteerd op www.slapp.be.

---

⁴ Zie <https://www.the-case.eu/resources/how-slapps-increasingly-threaten-democracy-in-europe-new-case-report/> en <https://www.the-case.eu/latest/number-of-slapps-in-europe-continues-to-rise/>.

Hoe SLAPP's te onderkennen zijn

In artikel 4, 3), van de Richtlijn wordt aangegeven hoe SLAPP's te onderkennen zijn. Het gaat om vorderingen of gerechtelijke procedures die niet worden ingeleid om daadwerkelijk een recht te doen gelden of uit te oefenen, maar die als voornaamste doel het voorkomen, beperken of bestraffen van publieke participatie hebben en waarbij (gedeeltelijk of volledig) ongegronde vorderingen worden nagestreefd.

Bij SLAPP's wordt vaak misbruik gemaakt van ongelijke machtsverhoudingen tussen de partijen. Mogelijke aanwijzingen voor het voornaamste doel, namelijk het voorkomen, beperken of bestraffen van publieke participatie, zijn bijvoorbeeld:

- a) de onevenredige, buitensporige of onredelijke aard van de vordering of een deel daarvan, met inbegrip van de buitensporige waarde van het geschil;
- b) het bestaan van meerdere procedures die door de eiser of met hem of haar gelieerde partijen aanhangig zijn gemaakt in verband met soortgelijke aangelegenheden;
- c) intimidatie, pesterijen of bedreigingen door de eiser of diens vertegenwoordigers voor of tijdens de gerechtelijke procedure, alsmede gelijksoortige gedragingen door de eiser in gelijksoortige of gelijktijdige zaken;
- d) het te kwader trouw gebruiken van procedurele tactieken, zoals het vertragen van de procedure, forumshoppen door middel van fraude of misbruik van procesrecht of het te kwader trouw stopzetten van zaken in een later stadium van de procedure.

In de Recommendation worden de volgende SLAPP-indicatoren naar voren geschoven:

“8. SLAPPs manifest themselves in different ways and various indicators can be used to identify them. Such indicators include, but are not limited to, the following elements:

- a. the claimant tries to exploit an imbalance of power, such as their financial advantage or political or societal influence, to put pressure on the defendant;
- b. the arguments put forward by the claimant are partially or fully unfounded;
- c. the remedies requested by the claimant are disproportionate, excessive or unreasonable;
- d. the claims amount to abuse of laws or procedures;
- e. the claimant engages in procedural and litigation tactics designed to drive up costs for the defendant, such as delaying proceedings, selecting a forum that is unfavourable to public participation or vexatious to the defendant, provoking an onerous workload and pursuing appeals with little or no prospect of success;
- f. the legal action deliberately targets individuals rather than the organisations responsible for the challenged action;
- g. the legal action is accompanied by a public relations offensive designed to bully, discredit or intimidate actors participating in public debate or aimed at diverting attention from the substantial issue at stake;
- h. the claimant or their representatives engage in legal intimidation, harassment or threats, or have a history of doing so;
- i. the claimant or associated parties engage in multiple and co-ordinated or cross-border legal actions on the basis of the same set of facts or in relation to similar matters;
- j. the claimant systematically refuses to engage with non-judicial mechanisms to resolve the claim.

9. While SLAPPs do not necessarily include all these indicators, the more of them that are present or the more acute the behaviour, the more likely the legal action can be considered as a SLAPP.”

TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Voorafgaande opmerking

Zoals in artikel 4, 1), van de Richtlijn wordt bepaald, dient in dit ontwerp/voorstel van wet onder ‘publieke participatie’ te worden verstaan het doen van enige verklaring of activiteit door een natuurlijke persoon of een rechtspersoon in de uitoefening van het recht op vrijheid van meningsuiting en van informatie, vrijheid van kunsten en wetenschappen, of vrijheid van verzameling en vereniging, alsmede enige daarmee rechtstreeks verband houdende voorbereidende,

ondersteunende of bijstandsverlenende activiteiten, die betrekking hebben op een zaak van algemeen belang. Als ‘zaak van algemeen belang’ zijn te beschouwen alle zaken die het publiek zodanig raken dat het publiek er om legitieme redenen interesse voor kan hebben.

Hoofdstuk 1 – Algemene bepaling

Deze bepaling behoeft geen toelichting.

Hoofdstuk 2 - Omzetting van Richtlijn (EU) 2024/1069

Afdeling 1

Dit artikel geeft aan dat dit hoofdstuk strekt tot omzetting van de richtlijn in wettelijke bepalingen.

Afdeling 2

Artikel 3

De aanvulling van artikel 627 van het Gerechtelijk Wetboek met een 20° strekt tot aanwijzing van de territoriaal bevoegde rechter voor vorderingen tot vergoeding van de schade en de kosten die in verband met een procedure voor een rechter van een derde land zijn geleden.

Artikel 4

Artikel 1385novies decies Ger.W.

Een vordering tegen publieke participatie die kennelijk ongegrond is moet in een vroeg stadium van de procedure afgewezen kunnen worden. Indien die gerechtelijke procedure werd ingeleid met als voornaamste doel het voorkomen, beperken of bestraffen van publieke participatie, gaat het om misbruik van procesrecht tegen publieke participatie en kan de rechter ook de voorziene remedies of sancties opleggen.

Een vordering is als kennelijk ongegrond te beschouwen wanneer het niet waarschijnlijk is dat ze zal slagen en kenmerken van een SLAPP vertoont (Recommendation, punt 27, met verwijzing naar punt 8).

Zoals de Richtlijn vereist is steeds beroep mogelijk bij vroegtijdige afwijzing.

Indien de rechter bij tussenvonnis oordeelt dat de vordering niet kennelijk ongegrond is, is dat een voorlopige beoordeling die geen afbreuk doet aan de uiteindelijke kwalificatie van de vordering als SLAPP. Bij de verdere behandeling van de zaak kan de rechter, indien hij oordeelt dat het om een SLAPP gaat, alsnog de voorziene remedies en sancties opleggen.

Artikel 1385vicies Ger.W.

Het voorgestelde artikel 1385vicies Ger.W. strekt tot invoering van de mogelijkheid om op vraag van de verweerder de eiser tot borgstelling te verplichten. Het vonnis waarbij borgstelling wordt bevolen, bepaalt tot welk beloop dit zal geschieden.

De borgstelling mag de effectieve toegang van de eiser tot de rechter evenwel niet belemmeren. Alhoewel artikel 6 EVRM de rechter in geval van belemmering reeds belet om borgstelling te bevelen, wordt er de voorkeur aan gegeven om dit duidelijkheidshalve nog eens expliciet te vermelden. De rechter zal dus bijvoorbeeld rekening moeten houden met de financiële draagkracht van de aanvrager en/of de personen die de actie van de aanvrager financieren.

Hierbij weze nog opgemerkt dat deze maatregel van borgstelling alleen effectief zal zijn als de rechter bij de begroting van het bedrag waarvoor zekerheid moet worden gesteld, niet terughoudend is bij het schatten van de uit het geding voortvloeiende kosten en schadevergoedingen waarin eiser kan worden verwezen.

Artikel 1385vicies bis Ger.W.

Het voorgestelde artikel 1385vicies bis maakt het mogelijk verenigingen, organisaties, vakbonden en andere entiteiten die er een rechtmatig belang bij hebben de rechten van bij publieke participatie betrokken personen te beschermen of te bevorderen, als *amicus curiae* aan bod te laten komen. De *amici curiae* zijn geen tussenkomende partij maar nemen

deel aan het juridische debat om hun specifieke deskundigheid in te brengen (bijvoorbeeld door het verstrekken van voor de zaak nuttige informatie) waardoor zij bijdragen aan de beoordeling door de rechter met de bedoeling een doeltreffender niveau van bescherming te bieden. Deze mogelijkheid laat de toepassing onverlet van de voorwaarden en modaliteiten om als tussenkomende partij in een geding op te treden.

Artikel 1385vicies ter Ger.W.

Het voorgestelde artikel 1385vicies ter Ger.W. wijkt impliciet af van artikel 780bis Ger.W.: in geval van misbruik van procesrecht in zaken die aanhangig worden gemaakt tegen natuurlijke personen of rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie dient toepassing te worden gemaakt van de specifieke regeling van 1385vicies ter Ger.W. De Richtlijn vereist doeltreffende, evenredige en afschrikkende sancties. Vermits SLAPP's dikwijls uitgaan van kapitaalcrachtige partijen, moet de rechter de mogelijkheid hebben om boetes tot 25.000 euro op te leggen omdat boetes tot 2.500 euro onvoldoende impact hebben.

Het voorgestelde artikel 1385vicies ter biedt de rechter de mogelijkheid om ambtshalve een schadevergoeding op te leggen, zoals is voorzien in artikel 6, lid 2 van de Richtlijn. Ook als geen schadevergoeding gevorderd wordt door de verwerende partij kan de rechter die aangelegenheid dus te berde brengen en de partijen uitnodigen om daarover te concluderen en alle nuttige stukken voor te leggen, in het bijzonder over het schadebedrag.

De mogelijkheid om sancties op te leggen wegens misbruik van procesrecht verdwijnt niet indien de vorderingen of processtukken door de eiser in de loop van de procedure worden aangepast of ingetrokken. In zoverre de rechter oordeelt dat er sprake is of aanvankelijk is geweest van misbruik van procesrecht, kan hij dus nog steeds sanctionerend optreden.

Afdeling 3

Artikel 5

Deze bepaling strekt tot het invoegen van een nieuw onderdeel in artikel 25, § 1, van het Wetboek van internationaal privaatrecht om de erkenning en tenuitvoerlegging te kunnen weigeren van in derde landen gegeven beslissingen die als SLAPP's te beschouwen zijn.

In artikel 16 van de Richtlijn wordt die verplichting enkel opgelegd wanneer de procedure in het derde land werd gevoerd tegen een in een lidstaat wonende natuurlijke persoon of gevestigde rechtspersoon. Er wordt voorgesteld deze weigeringsgrond niet te beperken tot beslissingen tegen inwoners van de Europese Unie. Immers, indien de verweerder geen EU-inwoner is maar in België goederen bezit, dan kan hier om tenuitvoerlegging van de beslissing worden verzocht. Ook in een dergelijk geval zou de bescherming moeten gelden, teneinde een niet te verantwoorden ongelijke behandeling te vermijden.

De rechter bij wie verzet wordt aangetekend tegen de erkenning of tenuitvoerlegging van een in een derde land gegeven beslissing, zal dus moeten nagaan of de in dat derde land gevoerde procedure al dan niet een SLAPP vormt in de zin van het Belgische recht.

Overigens kunnen ook buiten de toepassing van artikel 5, in andere lidstaten van de Europese Unie genomen beslissingen aanleiding zijn tot een weigering van de erkenning en tenuitvoerlegging van de in die EU-lidstaat gegeven beslissing, in toepassing van het recht van de Europese Unie (zie bijvoorbeeld het arrest Real Madrid van het Hof van Justitie: HvJ Grote kamer 4 oktober 2024, ECLI:EU:2024:843).

Artikel 6

Artikel 6 (nieuw artikel 96bis van het Wetboek van internationaal privaatrecht) maakt de Belgische rechters bevoegd om kennis te nemen van de vordering tot vergoeding van de schade en de kosten welke een in België wonende natuurlijke persoon of gevestigde rechtspersoon heeft geleden door een vordering ingesteld bij een rechter in een land buiten de Unie door een buiten de Europese Unie wonende of gevestigde eiser en waarbij misbruik van procesrecht in de zin van artikel 1385vicies ter van het Gerechtelijk Wetboek of artikel 524undecies van het Wetboek van Strafvordering werd gemaakt.

Afdeling 4

Artikel 7

Deze bepaling strekt ertoe het FIRM, dat door de FOD Justitie is aangewezen als centraal contactpunt in de strijd tegen SLAPP in België (zie <https://federaalinstituutmensenrechten.be/nl/bescherming-tegen-gerechtelijke-intimidatie-slapp/>) in het licht van de Aanbeveling (richtsnoeren 25, 28 en 29) en de Recommendation (punten 56 en 61), te belasten met de taken inzake informatie en transparantie vermeld in artikel 19, lid 1, van de Richtlijn. Het betreft met name informatie over beschikbare procedurele waarborgen en voorzieningen in rechte en betreffende bestaande steunmaatregelen zoals rechtsbijstand en financiële en psychologische ondersteuning, indien beschikbaar, alsook organisatie van en medewerking aan bewustmakingscampagnes.

Artikel 19, lid 2, van de Richtlijn behoeft geen omzetting, aangezien rechtsbijstand in grensoverschrijdende procedures wordt verleend krachtens de artikelen 699*bis* en 699*ter* Ger.W. Het publiceren van de arresten bedoeld in artikel 19, lid 3, van de Richtlijn is de verantwoordelijkheid van justitie.

Ook het verlenen van individuele en onafhankelijke steun aan slachtoffers (Aanbeveling, richtsnoeren 24 en 27; Recommendation, punt 50) is een taak voor het FIRM. Het gaat onder meer om juridische, financiële, psychologische, praktische en informatieve ondersteuning (Recommendation, punten 51 tot 54, en 56).

Hoofdstuk 3 - Wijzigingen van het Wetboek van Strafvordering

Dit hoofdstuk strekt ertoe ook in het Wetboek van Strafvordering een vergelijkbaar beschermingsregime in te voeren tegen SLAPP's die geïnitieerd worden in het kader van een strafrechtelijke procedure.

Anders dan in het voorgestelde artikel 1385*novies decies* van het Gerechtelijk Wetboek wordt in het voorgestelde artikel 524*octies* van het Wetboek van Strafvordering niet bepaald dat een beslissing tot vroegtijdige afwijzing vatbaar is voor hoger beroep. Dat volgt immers reeds uit artikel 172, eerste lid, van het Wetboek van Strafvordering voor de politierechter, en uit artikel 199 van hetzelfde Wetboek voor de correctionele rechter.

Hoofdstuk 4 – Steun en opleiding

Artikel 9

Deze bepaling belast de Koning met het uitwerken van opleidingsmogelijkheden en steunverlening aan bewustmakingsinitiatieven om gevolg te geven aan de richtsnoeren 10 tot 14, en 19 tot 23 van de Aanbeveling en de punten 55, 57 tot 59 van de Recommendation.

Ontwerp/voorstel van wet

HOOFDSTUK 1 – Algemene bepaling

Eerste artikel

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 74 van de Grondwet.

HOOFDSTUK 2 – Omzetting van Richtlijn (EU) 2024/1069

Afdeling 1 – Voorafgaande bepaling

Artikel 2

Dit hoofdstuk voorziet in de omzetting van Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”).

Afdeling 2 – Wijzigingen van het Gerechtelijk Wetboek

Artikel 3

Artikel 627 van het Gerechtelijk Wetboek wordt aangevuld met een bepaling onder 20°, luidende:

“20° de rechter van de woonplaats van de natuurlijke persoon of de vestigingsplaats van de rechtspersoon, wanneer het gaat om een vordering bedoeld bij artikel 1385*vicies ter*, vierde lid, of bij artikel 524*undecies*, derde lid, van het Wetboek van Strafvordering tot vergoeding van de schade en de kosten welke een in België wonende natuurlijke persoon of gevestigde rechtspersoon heeft geleden door een vordering ingesteld bij een rechter in een land buiten de Unie door een buiten de Europese Unie wonende of gevestigde eiser vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie en waarbij misbruik van procesrecht werd gemaakt.”

Artikel 4

In deel IV, boek IV, van het Gerechtelijk Wetboek wordt een hoofdstuk XXVII ingevoegd, luidende:

“Hoofdstuk XXVII. – Rechtspleging in geval van vorderingen tegen natuurlijke personen of rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie

Art. 1385*novies decies*. Als een gerechtelijke procedure aanhangig wordt gemaakt tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie, kan die persoon uiterlijk op de inleidende zitting de rechter bij een met redenen omkleed verzoek vragen de vordering vroegtijdig af te wijzen wegens kennelijke ongegrondheid. De rechter kan ook ambtshalve dergelijk onderzoek opstarten. De bewijslast voor de gegrondheid van vorderingen tegen publieke participatie berust bij de eiser die de vordering heeft ingesteld, zodat de eiser in dat

geval moet worden uitgenodigd om de vordering te onderbouwen opdat de rechter kan beoordelen of deze al dan niet kennelijk ongegrond is. Het verzoek tot vroegtijdige afwijzing wordt behandeld op de inleidingszitting of verdaagd opdat er op een nabije datum over wordt gepleit.

Binnen dertig dagen na de behandeling spreekt de rechter zich uit over het verzoek tot vroegtijdige afwijzing. Een vonnis tot vroegtijdige afwijzing is vatbaar voor hoger beroep.

Art. 1385*vicies*. Als een gerechtelijke procedure aanhangig wordt gemaakt tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie, is de eiser, indien de verweerder het vóór enige exceptie vordert, gehouden tot borgstelling voor de betaling van de uit het geding voortvloeiende kosten en schadevergoedingen waarin hij kan worden verwezen.

De borgstelling mag de effectieve toegang tot de rechter niet belemmeren.

Binnen dertig dagen na het verzoek doet de rechter hierover uitspraak.

Het vonnis waarbij borgstelling wordt bevolen, bepaalt tot welk beloop dit zal geschieden. Het kan de borg ook door enige andere zekerheid vervangen. De eiser wordt ontslagen van het stellen van de gevorderde zekerheid, indien hij de bepaalde som in consignatie geeft, indien hij aantoont dat zijn onroerende goederen in België voldoende zijn om die som daaraan te verhalen of indien hij een pand geeft overeenkomstig artikel 2041 van het Burgerlijk Wetboek. In de loop van het geding kan de rechter, op verzoek van een partij, het bedrag van de som of de aard van de verstrekte zekerheid wijzigen.

Art. 1385*vicies bis*. In een gerechtelijke procedure tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie, kan de rechter toestaan dat verenigingen, organisaties, vakbonden en andere entiteiten die een rechtmatig belang hebben bij de bescherming of bevordering van de rechten van bij publieke participatie betrokken personen, de verweerder, met diens toestemming, ondersteunen, of informatie verstrekken.

Art. 1385*vicies ter*. In een gerechtelijke procedure tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie is er sprake van misbruik van procesrecht als het gaat om een procedure die niet wordt ingeleid om daadwerkelijk een recht te doen gelden of uit te oefenen, maar die als voornaamste doel het voorkomen, beperken of bestraffen van publieke participatie heeft, en die ongegronde vorderingen nastreeft.

De partij die aldus misbruik maakt van procesrecht kan worden veroordeeld tot een geldboete van 500 euro tot 25.000 euro. De Koning kan het minimum- en maximumbedrag om de vijf jaar aanpassen aan de kosten van het levensonderhoud. De boete wordt geïnd door de administratie van de Registratie en Domeinen met aanwending van alle middelen van recht. Naast de veroordeling tot de geldboete kan de rechter ook bevelen dat het vonnis op kosten van de eiser in zijn geheel of bij uittreksel zal worden bekendgemaakt in de kranten die hij aanwijst of op enige andere wijze.

Bovendien kan de eiser tot schadevergoeding worden veroordeeld, zelfs ambtshalve. In dat geval, wordt in dezelfde beslissing daarover uitspraak gedaan. In afwijking van artikel 1022, zesde lid, omvat de schadevergoeding alle toewijsbare soorten proceskosten, met inbegrip van de volledige door de verweerder gemaakte kosten voor vertegenwoordiging in rechte, tenzij die kosten buitensporig zijn.

Een buiten de Europese Unie wonende of gevestigde eiser die bij een rechter in een land buiten de Unie een vordering instelt tegen een in de Unie wonende natuurlijke persoon of gevestigde rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie en misbruik van procesrecht

maakt, kan worden veroordeeld tot vergoeding van de schade en de kosten welke die personen in verband met de procedure bij die rechter lijden.

Latere wijzigingen van de vorderingen of de processtukken door de eiser, met inbegrip van de intrekking van de vordering, doen geen afbreuk aan de mogelijkheid sancties op te leggen of de vergoeding van de schade te bevelen.

Verzoeken van de slachtoffers om sanctionerend op te treden of om schadevergoeding toe te kennen worden door de rechter behandeld op grond van de voor de korte debatten voorziene procedure bedoeld in artikel 735.”

Afdeling 3 – Wijzigingen van het Wetboek van internationaal privaatrecht

Artikel 5

Artikel 25, § 1, van het Wetboek van internationaal privaatrecht wordt aangevuld met een bepaling onder 10°, luidende:

“10° de beslissing werd gegeven in een land buiten de Europese Unie en betrekking heeft op de betrokkenheid bij publieke participatie van diegene tegen wie erkenning of tenuitvoerlegging wordt verzocht en er sprake is van misbruik van procesrecht in de zin van artikel 1385*vicies ter* van het Gerechtelijk Wetboek of artikel 524*undecies* van het Wetboek van Strafvordering.”

Artikel 6

In het Wetboek van internationaal privaatrecht wordt een artikel 96*bis* ingevoegd, luidende:

“Internationale bevoegdheid inzake SLAPP’s

Art. 96*bis*. De Belgische rechters zijn bevoegd om kennis te nemen van de vordering tot vergoeding van de schade en de kosten welke een in België wonende natuurlijke persoon of gevestigde rechtspersoon heeft geleden door een vordering ingesteld bij een rechter in een land buiten de Europese Unie door een buiten de Unie wonende of gevestigde eiser vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie en waarbij misbruik van procesrecht in de zin van artikel 1385*vicies ter* van het Gerechtelijk Wetboek of artikel 524*undecies* van het Wetboek van Strafvordering werd gemaakt.”

Afdeling 4 – Wijziging van de wet van 12 mei 2019 tot oprichting van een Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens

Artikel 7

Artikel 5, eerste lid, van de wet van 12 mei 2019 tot oprichting van een Federaal Instituut voor de bescherming en de bevordering van de rechten van de mens wordt aangevuld met een bepaling onder 10°, luidende:

“10° Het Instituut vervult de taken voorzien in artikel 19, lid 1, van Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht (“strategische rechtszaken tegen publieke participatie”).

Bovendien ondersteunt het Instituut slachtoffers van strategische rechtszaken tegen publieke participatie. Het gaat inzonderheid om juridische, financiële, psychologische, praktische en technische ondersteuning.

Het Instituut stelt een tweejaarlijks onafhankelijk verslag op inzake de bescherming van slachtoffers van SLAPP in België, gericht aan de regering en de federale Kamers.”

HOOFDSTUK 3 – Wijzigingen van het Wetboek van Strafvordering

Artikel 8

In boek II, titel IV, van het Wetboek van Strafvordering wordt een hoofdstuk X ingevoegd, luidende:

“Hoofdstuk X. – Rechtspleging in geval van vervolging van natuurlijke personen of rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie

Art. 524*octies*. Indien een vordering tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie uitgaat van de burgerlijke partij, kan die persoon uiterlijk op de inleidende zitting de rechter bij een met redenen omkleed verzoek vragen de vordering vroegtijdig af te wijzen wegens kennelijke ongegrondheid. De rechter kan ook ambtshalve dergelijk onderzoek opstarten. De bewijslast voor de gegrondheid van vorderingen tegen publieke participatie berust bij de eiser die de vordering heeft ingesteld, zodat de eiser in dat geval moet worden uitgenodigd om de vordering te onderbouwen opdat de rechter kan beoordelen of deze al dan niet kennelijk ongegrond is. Het verzoek tot vroegtijdige afwijzing wordt behandeld op de inleidingszitting of verdaagd opdat er op een nabije datum over wordt gepleit.

Binnen dertig dagen na de behandeling spreekt de rechter zich uit over het verzoek tot vroegtijdige afwijzing.

Art. 524*novies*. Indien een vordering tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie uitgaat van de burgerlijke partij, is de eiser die de vordering heeft ingesteld, indien de verweerder het vóór enige exceptie vordert, gehouden tot borgstelling voor de betaling van de uit het geding voortvloeiende kosten en schadevergoedingen waarin hij kan worden verwezen.

De borgstelling mag de effectieve toegang tot de rechter niet belemmeren.

Binnen dertig dagen na het verzoek doet de rechter hierover uitspraak.

Het vonnis waarbij borgstelling wordt bevolen, bepaalt tot welk beloop dit zal geschieden. Het kan de borg ook door enige andere zekerheid vervangen. De eiser wordt ontslagen van het stellen van de gevorderde zekerheid, indien hij de bepaalde som in consignatie geeft, indien hij aantoont dat zijn onroerende goederen in België voldoende zijn om die som daaraan te verhalen of indien hij een pand geeft overeenkomstig artikel 2041 van het oud Burgerlijk Wetboek. In de loop van het geding kan de rechter, op verzoek van een partij, het bedrag van de som of de aard van de verstrekte zekerheid wijzigen.

Art. 524*decies*. In zaken die aanhangig worden gemaakt tegen een natuurlijke persoon of rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie, kan de rechter toestaan dat verenigingen, organisaties, vakbonden en andere entiteiten die een rechtmatig belang hebben bij de

bescherming of bevordering van de rechten van bij publieke participatie betrokken personen, de verweerder, met diens toestemming, ondersteunen, of informatie verstrekken.

Art. 524*undecies*. Ingeval van misbruik van procesrecht door een burgerlijke partij in zaken tegen natuurlijke personen of rechtspersonen vanwege hun betrokkenheid bij publieke participatie kan de rechter die partij veroordelen tot een geldboete van 500 euro tot 25.000 euro. De Koning kan het minimum- en maximumbedrag om de vijf jaar aanpassen aan de kosten van het levensonderhoud. Als misbruik van procesrecht gericht tegen publieke participatie zijn te beschouwen vorderingen die niet worden ingeleid om daadwerkelijk een recht te doen gelden of uit te oefenen, maar die als voornaamste doel het voorkomen, beperken of bestraffen van publieke participatie hebben, en die ongegronde vorderingen nastreven. Naast de veroordeling tot de geldboete kan de rechter ook bevelen dat het vonnis op kosten van de burgerlijke partij in zijn geheel of bij uittreksel zal worden bekendgemaakt in de kranten die hij aanwijst of op enige andere wijze.

Bovendien kan de burgerlijke partij tot schadevergoeding worden veroordeeld, zelfs ambtshalve. De schadevergoeding omvat alle toewijsbare soorten proceskosten, met inbegrip van de volledige door de beklaagde gemaakte kosten voor vertegenwoordiging in rechte, tenzij die kosten buitensporig zijn.

Een buiten de Europese Unie wonende of gevestigde eiser die bij een rechter in een land buiten de Unie een vordering instelt tegen een in de Unie wonende natuurlijke persoon of gevestigde rechtspersoon vanwege zijn betrokkenheid bij publieke participatie en daarbij misbruik van procesrecht maakt, kan worden veroordeeld tot vergoeding van de schade en de kosten welke die personen in verband met de procedure bij die rechter lijden.

Latere wijzigingen van de vorderingen of de processtukken door de burgerlijke partij, met inbegrip van de afstand van de burgerlijke rechtsvordering, doen geen afbreuk aan de mogelijkheid sancties op te leggen of de vergoeding van de schade te bevelen.

De rechter doet binnen ten hoogste drie maanden uitspraak over verzoeken van de slachtoffers om sanctionerend op te treden of om schadevergoeding toe te kennen.

Art. 524*duodecies*. Een rechterlijke beslissing in een land buiten de Europese Unie die betrekking heeft op de betrokkenheid bij publieke participatie van diegene tegen wie erkenning of tenuitvoerlegging wordt verzocht wordt niet erkend of uitvoerbaar verklaard indien er sprake is van misbruik van procesrecht in de zin van artikel 524*undecies*.”

HOOFDSTUK 4 – Steun en opleiding

Artikel 9

De Koning wordt ermee belast om binnen een jaar na de inwerkingtreding van deze wet te voorzien in:

1° steunverlening aan initiatieven die gericht zijn op bewustmaking en op de organisatie van informatiecampagnes betreffende kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht tegen publieke participatie;

2° opleidingsmogelijkheden in verband met kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht tegen publieke participatie.

CONCORDANTIETABEL RICHTLIJN – ONTWERP/VOORSTEL

Richtlijn (EU) 2024/1069	Artikelen van het wetsontwerp tot omzetting van Richtlijn (EU) 2024/1069	Opmerkingen
Art. 1 – Onderwerp	-	Behoeft geen omzetting.
Art. 2 – Toepassingsgebied	-	Behoeft geen omzetting. Door de invoeging van de nieuwe bepalingen in het Gerechtelijk Wetboek zijn ze van toepassing op burgerlijke en handelszaken.
Art. 3 – Minimumvereisten	-	Behoeft geen omzetting.
Art. 4, 1) en 2) – Definities van ‘publieke participatie’ en ‘zaak van algemeen belang’	-	Behoeven geen omzetting. De definities zijn wel opgenomen in de toelichting.
Art. 4, 3) – Definitie van ‘misbruik van procesrecht gericht tegen publieke participatie’	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies ter</i> , eerste lid Ger.W.	Mogelijke aanwijzingen voor SLAPP’s zijn opgenomen in de toelichting.
Art. 5, lid 1 – Omschrijving van ‘Zaken met grensoverschrijdende gevolgen’	-	Behoeft geen omzetting omdat de nieuwe bepalingen gelet op de gelijke behandeling niet worden beperkt tot de zaken met een grensoverschrijdend karakter.
Art. 5, lid 2 – De ‘woon- of vestigingsplaats’ wordt bepaald overeenkomstig Verordening (EU) nr. 1215/2012	-	Behoeft geen omzetting omdat de Verordening uit zichzelf reeds van toepassing is.
Art. 6, lid 1, a) – Verweerders kunnen verzoeken om zekerheidsstelling	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies</i> Ger.W.	
Art. 6, lid 1, b) – Verweerders kunnen verzoeken om vroegtijdige afwijzing	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>novies decies</i> Ger.W.	
Art. 6, lid 1, c) – Verweerders kunnen verzoeken om voorzieningen in rechte tegen misbruik van procesrecht	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies ter</i> Ger.W.	
Art. 6, lid 2 – Maatregelen inzake procedurele waarborgen kunnen eventueel ambtshalve worden genomen	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>novies decies</i> , eerste lid en art. 1385 <i>vicies ter</i> , tweede en derde lid Ger.W.	
Art. 7, lid 1 – Versnelde behandeling zekerheidsstelling	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies</i> , derde lid Ger.W.	

Art. 7, lid 1 – Versnelde behandeling vroegtijdige afwijzing	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>novies decies</i> , tweede lid Ger.W.	
Art. 7, lid 2 – Eventueel versnelde behandeling verzoek om voorzieningen in rechte tegen misbruik van procesrecht	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies ter</i> , zesde lid Ger.W.	
Art. 8 – Latere wijzigingen van de vordering of de processtukken	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies ter</i> , vijfde lid Ger.W.	
Art. 9 – Ondersteuning voor de verweerder in gerechtelijke procedures	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies bis</i> Ger.W.	
Art. 10 – Zekerheid	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies</i> Ger.W.	
Art. 11 – Vroegtijdige afwijzing van kennelijk ongegronde vorderingen	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>novies decies</i> Ger.W.	
Art. 12, lid 1 – Bewijslast en onderbouwing van mogelijk kennelijk ongegronde vorderingen	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>novies decies</i> , eerste lid Ger.W.	
Art. 13 – Beroep tegen beslissingen tot vroegtijdige afwijzing	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>novies decies</i> , tweede lid Ger.W.	
Art. 14 – Veroordeling in alle proceskosten	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies ter</i> , derde lid Ger.W.	
Art. 15 – Sancties of andere even doeltreffende passende maatregelen	Art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies ter</i> , tweede en derde lid Ger.W.	
Art. 16 – Gronden voor weigering van erkenning en tenuitvoerlegging van in derde landen gegeven beslissingen	Art. 5, ontworpen art. 25, §1, 10° Wetboek van internationaal privaatrecht	
Art. 17 – Bevoegdheid voor vorderingen in verband met procedures in derde landen	Art. 3, ontworpen art. 627, 20° Ger.W., art. 4, ontworpen art. 1385 <i>vicies ter</i> , vierde lid Ger.W., en art. 6, ontworpen art. 96 <i>bis</i> Wetboek van internationaal privaatrecht	
Art. 18	-	Behoeft geen omzetting.
Art. 19, lid 1	Art. 7	
Art. 19, lid 2	-	Behoeft geen omzetting omdat daarin reeds is voorzien bij art. 699 <i>bis</i> en 699 <i>ter</i> Ger.W.

Art. 19, lid 3, 20 en 21	-	Behoeven geen omzetting.
--------------------------	---	--------------------------

CONCORDANTIETABEL ONTWERP/VOORSTEL – RICHTLIJN

Artikelen van het wetsontwerp tot omzetting van Richtlijn (EU) 2024/1069	Richtlijn (EU) 2024/1069	Opmerkingen
Art. 2	Art. 22, lid 1, tweede alinea	
Art. 3 Art. 627, 20° Ger.W.	Art. 17, lid 1	
Art. 4 Art. 1385 <i>novies decies</i> Ger.W.	Art. 6, lid 1, b), en lid 2, 7, lid 1, en 11 tot 13	
Art. 4 Art. 1385 <i>vicies</i> Ger.W.	Art. 6, lid 1, a), 7, lid 1, en 10	
Art. 4 Art. 1385 <i>vicies bis</i> Ger.W.	Art. 9	
Art. 4 Art. 1385 <i>vicies ter</i> Ger.W.	Art. 4, 3), 6, lid 1, c), en lid 2, 7, lid 2, 8, 14, 15 en 17, lid 1	
Art. 5	Art. 16	
Art. 6	Art. 17, lid 1	
Art. 7	Art. 19, lid 1	
Art. 8	-	Geen omzetting van de Richtlijn.
Art. 9	-	Geen omzetting van de Richtlijn.